

လွိုင်ကော်
Loikaw

မြစ်ကြီးနား
Myitkyina

ဘားအံ
Hpa An

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး
(ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ်တစ်ခုဆီသို့)

ဟိန်းမစ်(ရှ်)နစ်ဆင်နှင့် စင်ဒီဂျီးလင်း(န်)

မူဝါဒရေးရာဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ် အမှတ်(၅)

ရန်ကုန်
Yangon

နေပြည်တော်
Naypyitaw

မန္တလေး
Mandalay

မြောက်ဦး
Myauk-U

ထားဝယ်
Dawei

The Asia Foundation
Improving Lives, Expanding Opportunities

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး (ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ်တစ်ခုဆီသို့)

ဟိန်းမစ်(ရှ်)နစ်ဆင်နှင့် စင်ဒီဂျိုးလင်း(န်)

မူဝါဒရေးရာဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ်
အမှတ်(၅)

ဇွန်လ၊ ၂၀၁၄

ယခုမူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းငယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ် တစ်ခုဆီသို့) ဇွန်လ ၂၀၁၄ ဟိန်းမစ်(ရှ်)နစ်ဆင်နှင့် စင်ဒီဂျိုးလင်း(န်) တို့၏ မူရင်းသုတေသန စာစောင်အား အနှစ်ချုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မူရင်းသုတေသနစာစောင်ကို ဖော်ပြပါ ဝက်ဆိုက်ဒ်လင့်တွင် ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။ <http://www.asiafoundation.org/publication/fiscal-decentralization-in-myanmar-towards-a-roadmap-for-reform-burmese/>.

ရည်ညွှန်းကိုးကား - ဟိန်းမစ်(ရှ်)နစ်ဆင်နှင့် စင်ဒီဂျိုးလင်း(န်) တို့၏ (ဇွန်လ ၂၀၁၄)။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ်တစ်ခုဆီသို့)။ အာရှဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် မြန်မာ့အရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအဖွဲ့- စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့

တစ်။ ။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး- သီအိုရီများနှင့် လက်တွေ့ အခြေအနေများ

သီအိုရီအားဖြင့်ဆိုရသော် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် အစိုးရ၏မူဝါဒရေးရာ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများနှင့် မြန်မာလူထု၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်မည်ဟုယူဆရသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအား ဒေသခံပြည်သူများ၏ လိုလားချက်များ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့် ပိုမိုလိုက် လျောညီထွေ ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပြီး အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများ၏ တုန့်ပြန်နိုင်စွမ်းကို သိသိသာသာ တိုးတက်စေနိုင်သည်။ တာဝန်ခံယူမှုနှင့် ပွင့်လင်း မြင်သာမှုကို ပိုမိုတိုးတက်စေပြီး အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်း များတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော မလိုလားအပ်သည့် အထစ်အငေါ့ အတားအဆီးများကို လည်းလျှော့ချနိုင်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း၏ နည်းပညာ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေးများကို ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်စေမည်ဖြစ်သည်။ တရားမျှတမှုနှင့် ပြည်သူလူထုပူးပေါင်း ပါဝင်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေသော နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးသည် နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေမည့်အပြင် (အားလုံးမဟုတ်လျှင်သော်မှ) လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပဋိပက္ခအချို့ကို ဖြေရှင်းပေးနိုင် မည်ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ အချင်းချင်း ပြိုင်ဆိုင်နေရသော ဒေသများတွင်မူ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးကြောင့် ဖြစ်လာမည့် နိုင်ငံရေးအကျိုးဆက်များနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များကို အထူးအလေးအနက်ထားပြီး စဉ်းစားသုံးသပ်ရန်လိုသည်။

လက်တွေ့တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် စွန့်စားရမှုများပြီး ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်နေပြန်သည်။ ခြုံငုံ၍ ရှုမြင်သည်ရှိသော် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသော နိုင်ငံများသည် ပို၍ဝင်ငွေကောင်းပြီး ပိုမိုအကျိုးခံစားရကြောင်း အထောက်အထားများရှိသည်မှန်သော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်က ယင်းရလဒ် ကောင်းများကို စနစ်တကျ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ခြင်းဖြစ် ကြောင်း အထောက်အထားများမှာမူ မရှိသလောက် နည်းပါးသည်။ ထိုသို့ သီအိုရီနှင့် လက်တွေ့အကြား ကွာဟချက်များဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှာ နောက်ခံအကြောင်းတရားများကို အလေးအနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိခြင်းနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ ဒီဇိုင်းပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်မှုဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကြောင့် ဖြစ်သည်။ အောင်မြင်သော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး မဟာဗျူဟာများနှင့် ယင်းဖြစ်စဉ်ကို တွန်းအားပေးနေသော နိုင်ငံရေးတွန်းအားစုများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ

၏ မူလအခြေအနေနှင့် တည်ဆဲစနစ်၏စွမ်းဆောင်ရည်တို့အကြား ဟန်ချက်ညီအောင် ချိတ်ဆက်ပေးနိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရမည်။

ထိုသို့သော မဟာဗျူဟာများရှိပါက ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် အစိုးရများသို့ ပေးအပ်ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို လုံလောက်စွာ နှင့် ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေပေးသောစနစ်- ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အကျိုးကျေးဇူးများ လက်တွေ့ ပေါ်ထွက်လာရေးအတွက် အရေးကြီးသောနေရာ၌ရှိသည်။

၁.၁။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဌာန်းစာအုပ်ပုံစံ စဉ်းစားမှုနှင့် အကန့်အသတ်များ

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး၏ မဏ္ဍိုင်ကြီးလေးခု

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပညာရပ်နယ်ပယ်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ပါက ဘုံအနေဖြင့်တွေ့မြင်နိုင်မည့် ' အခြေခံအစိတ်အပိုင်းကြီးများ ' နှင့် အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံအစိတ်အပိုင်းကြီးများထဲတွင် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ပင်မဒေါက်တိုင်ကြီး လေးခုလည်းပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့ တစ်ခုချင်းစီတွင် အကောင်းဆုံးလက်တွေ့ ကျင့်ထုံးဆိုသည်များလည်း ကိုယ်စီရှိကြသည်။

၁။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ စီမံခန့်ခွဲမှုနယ်ပယ်တွင် အခြေခံစဉ်းမျဉ်းများ ဖြစ်သော အောက်ခြေနှင့်နီးလျှင် ပိုမို ထိရောက်မှုသဘော၊ လုပ်ငန်းပမာဏနှင့် ထိရောက်မှု တိုက်ရိုက် အချိုးကျသည့် သဘော၊ ဘေးထွက်သက်ရောက်မှုသဘောနှင့် တရားမျှတမှု သဘောများ နှင့် အညီ **အသုံးစရိတ်သုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ခွဲဝေချထားပေးခြင်း**

၂။ ဘဏ္ဍာငွေ ထောက်ပံ့ပေးရမည့် ဝန်ဆောင်မှု အမျိုးအစား၊ စီးပွားရေးအရ ဟန်ချက်ပျက်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စု အဆင့်အောက် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍလုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုမို တိုးတက်ရရှိနိုင်ရေးတို့ကို ရည်ရွယ်၍ **ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်များကို ချထားပေးခြင်း**

၃။ သတ်မှတ်ချထားပေးသော လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ် ကွာဟမှုကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်၊ နေရာဒေသ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား တန်းတူညီမျှမှုကို

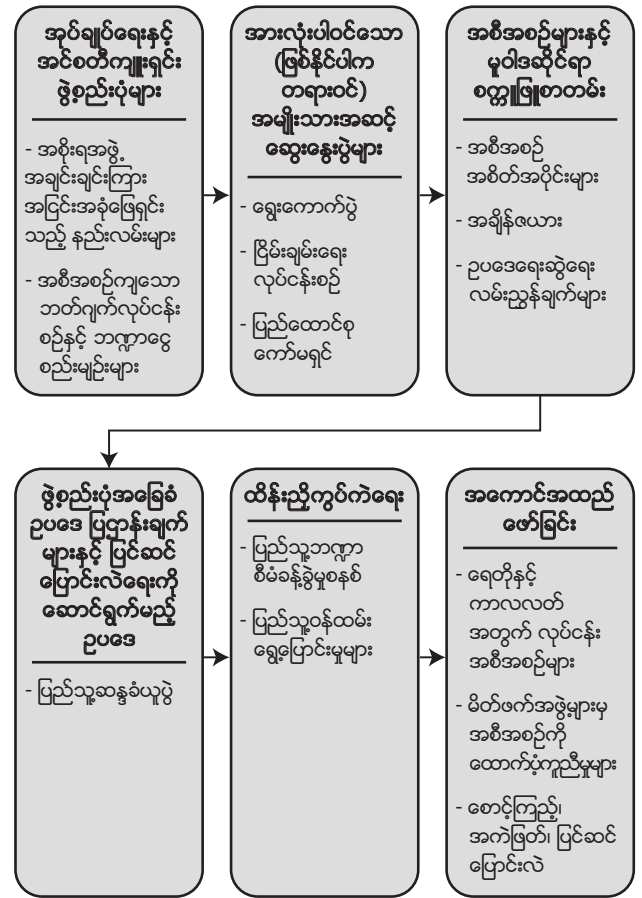

မြင့်တင်ပေးရန် နှင့် အခြားမူဝါဒဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မီစေရေးကို အစိုးရအဖွဲ့အချင်းချင်းကြား ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေလွှဲပြောင်းပေးမှုစနစ်၏ ဒီဇိုင်းက ပေါက်မြောက်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း

၄။ ရေရှည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်နှင့် ကြွေးမြီ အလွန်အကျွံတင်ရှိမှုကို ဖြစ်စေသည့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်ရန် အတွက် ပြည်ထောင်စု အဆင့်အောက် အစိုးရများကို ငွေချေးခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများက အာမခံ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း

ယင်းအခြေခံအစိတ်အပိုင်းကြီး တစ်ခုချင်းစီကို ပညာရပ် ဆိုင်ရာ အရ အလေးအနက် စဉ်းစားသုံးသပ်ဖို့လိုသလို ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ် ကိုင်မှုလျော့ချရေး မဟာဗျူဟာများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များ လည်း ရှိသည် (ပုံ- ၁)။

ပုံ- ၁။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်မှု နှုန်းစံများ^၁

လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များကို လက်တွေ့ဖော်ဆောင်မှု

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသလို အဆင့်တိုင်းသည် ကြိုတင် သတ်မှတ်ထားသော ကာလတွင် အတိအကျဖြစ်ပေါ်သည့် အဖြစ် မျိုးမှာ လက်တွေ့အတွက် မဖြစ်နိုင်သလောက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လက်တွေ့နယ်ပယ်တွင်မူ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ် ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို မည်သို့အကောင်းဆုံး အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်သွားသည်ဟူသောတစ်ခုတည်းသော စံနမူနာပုံစံဟူ၍ မရှိပါ။^၂ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးအတွက် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော စီမံကိန်းဒီဇိုင်းများ ကျဆုံးသွားခြင်း၊ သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနေခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပမာ များစွာရှိသည်။ နီပေါနိုင်ငံတွင် ၁၉၉၉ ဒေသန္တရကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ရေးအက်ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းအတော်များများသည် နှစ်ပေါင်း ၁၅ နှစ် ခန့် စာရွက်ပေါ်တွင်သာ အရာထင်ခဲ့သည့် ဥပမာရှိသည်။ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချပေးရေးရည်ရွယ်ချက်

^၁ Bahl and Martinez-Vazquez, Sequencing Fiscal Decentralization. World Bank Publications, 2006, 2-5. မှ ကောက်နုတ်သည်။
^၂ ယင်း၊ စာ- ၂

များ အထမမြောက်သလို ဘတ်ဂျက်၏ အလွန်သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းကိုသာ ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ခွဲပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခလွန် နိုင်ငံပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းများ စတင်ပြီး ဆယ်နှစ်ကျော်သောအခါမှ ၂၀၀၅ ခုနှစ် မဟာဗျူဟာဖြင့်ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး စံပြုစမ်းသပ်လုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊ ၂၀၀၈ တွင်မှ ဗဟိုအစိုးရအဆင့်အောက် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဥပဒေကို ပြဌာန်းနိုင်ခြင်းနှင့် ၂၀၁၀ တွင်မှ ဆယ်နှစ်တာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေး စီမံကိန်းကို အစပြုနိုင်ခဲ့သည်။^၃

လက်တွေ့အရှိတရားအရ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးကို ပြဌာန်းစာအုပ် ပုံစံဖြင့်ချဉ်းကပ်မှုသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အဓိကကျသော နောက်ခံနိုင်ငံရေးအရ လိုလားချက်များနှင့် အခြေ အနေများကဖန်တီးသော အဟန့်အတားများနှင့် ထိပ်တိုက် တွေ့ရစေခြင်းဖြစ်သည်။ ရလဒ် အနေဖြင့်

“ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးကို စတင်ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်သော နိုင်ငံများသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် အခက်အခဲကြုံရလေ့ရှိသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို မည်သည့်အစီအစဉ်ဖြင့် စတင်ဆောင် ရွက်မည်၊ အစီအစဉ် အစမှ အဆုံးအထိ နှစ်ပေါင်းမည်မျှ ကြာမြင့် သင့်သည်၊ အဆင့်ဆင့် အသွင်ကူးပြောင်းရာတွင် မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်သင့်သည် စသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ကြရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။”^၄

မူဝါဒဆိုင်ရာပန်းတိုင်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ရန် မလွယ်ကူသည့်အပြင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၏ ဒီဇိုင်း နှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင်လည်း နိုင်ငံရေးအရနှင့် ဗျူဟာရေစီ ယန္တရားမှ ခုခံဆန့်ကျင်မှုများကို လုပ်ငန်းစဉ် ဆောင်ရွက်နေစဉ်အတွင်း ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ထိုအချက်များကြောင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အကောင်းဆုံးအစီအစဉ်အဆင့်များအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း

မရှိကြသည်ကများသည်။ မကြာသေးမီကာလများတွင် ဖွံ့ဖြိုး ရေး မူဝါဒဆိုင်ရာ သုတေသနများသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအပါအဝင် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ အောင်မြင်မှုတွင် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် လက်တွေ့စိန်ခေါ်မှုများအကြောင်းကို အထူးပြု လေ့လာသုံးသပ်လာကြသည်။^၅ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတစ်ခု အောင်မြင်ဖို့ဆိုလျှင် ယင်းသည် နောက်ခံအခြေအနေနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အရှိ တရားများကို အခြေခံထားဖို့လိုအပ်ပြီး သီးခြား ပြဿနာများနှင့် အခြေခံ ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးနိုင်ကာ လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ သင်ယူခြင်းနှင့် လိုအပ်သလို ပြောင်းလဲချိန်ညှိ ခြင်း စသည်တို့ကို တစ်ဆင့်ချင်းစီ ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ဖို့ လိုအပ်သည်။ “ရေရှည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအတွက် ရှင်းလင်းသော ဦးတည် ရည်မှန်းချက် လိုအပ်သည်မှန်သော်လည်း ကနဦးအဆင့်များကို မယုတ်မလွန်ခြေလှမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ကာ ကြောင်းကျိုး ယုတ္တိ အတိုင်း ပိုင်းခြားဆောင်ရွက်သွားရမည်။”^၆

၁.၂။ အထက်အောက်လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းအကြား ကွာခြားမှုများ

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းသည် အဆင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင် သည်။ ဒေသန္တရအာဏာခွဲဝေပေးခြင်း Devolution တွင် ဒေသန္တရ အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများသည် သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်း ရပ်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပြဌာန်းခွင့်ရှိကြပြီး ရွေးကောက်ပွဲ များမှတစ်ဆင့် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဒေသခံ ပြည်သူလူထုအပေါ် တာဝန် ခံကြရသည်။^၇ နှိုင်းယှဉ်ချက် အားဖြင့် အထက်အောက်လုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေပေးခြင်း Deconcentration ဆိုသည်မှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်သည့်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုမှ (အထူးသဖြင့် ကဏ္ဍအလိုက် ဝန်ကြီးဌာနများ) အောက်ခြေ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ခွဲ အဆင့်ဆင့်တို့သို့ လုပ်ငန်းများနှင့် အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေချထား ပေးခြင်းသာဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့် အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေပေးခြင်းတို့အကြားတွင် အရေးကြီးသော ကွဲပြား ခြားနားမှုများ ရှိသည်။ ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းတွင် ဒေသန္တရ

^၃ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ မဖြောင့်ဖြူးသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်အကြောင်း သိလိုပါက Pak Kimchoeun, Fiscal Decentralization in Cambodia: A Review of Progress and Challenges, CDRI Working Paper Series 50. Phnom Penh: CDRI, 2011. ကို ကြည့်ပါ။
^၄ Bahl and Martinez-Vazquez, Sequencing Fiscal Decentralization. World Bank Publications, 2006, 2-5. မှ ကောက်နုတ်သည်။
^၅ Leni Wild and Marta Foresti, Working with the Politics, 2013, <http://www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8587.pdf>; and Matthew Andrews, The Limits of Institutional Reform in Development – Changing Rules for Realistic Solutions. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. ကိုကြည့်ပါ။
^၆ Paul Smoke, “Strategic Fiscal Decentralization in Developing Countries: Learning from Recent Innovations,” in Local Dynamics in an Era of Globalization, ed. Shahid Yusuf, Weiping Wu, and Simon Evenett. World Bank, 2000, 107.
^၇ ယင်းကို ‘ဒီမိုကရက်တစ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း’ ဟုလည်း သုံးနှုန်းတတ်သည်။^၈ Kent Eaton, Kai Kaiser, and Paul Smoke, The Political Economy of Decentralization Reforms. Washington, D.C. World Bank, 2011, 8.

အစိုးရများသည် ရွေးကောက်ခံဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာလည်း ပိုမိုမြင့်မားသောကြောင့် ဒေသခံလူထုအပေါ် တာဝန်ခံယူမှု ပိုမို မြင့်မားလေ့ရှိသည်။ အလားတူပင် ဒေသန္တရ အစိုးရများသည် လည်း အရင်းအမြစ်များကို ကဏ္ဍအသီးသီးအကြား ခွဲဝေရေးတွင် ဆုံးဖြတ်ခွင့်များရှိနေသည်။ ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းသည် အထက်အောက်လုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေ ပေးခြင်းထက်စာလျှင် နိုင်ငံရေးအရ ဗဟိုချုပ် ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း ပိုမိုမြင့်မားသည်ဟု မူအားဖြင့် မှတ်ယူနိုင်သည်။ လက်တွေ့အနေ အထားများအရ နိုင်ငံများအားလုံးလိုလိုတွင် အဆိုပါ ဗဟိုချုပ်ကိုင် မှုလျော့ချခြင်းပုံစံများ ရောနှောတည်ရှိနေတတ်သည်။

နစ်။ ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးဝန်းကျင်

ထိရောက်သော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး မဟာဗျူဟာများသည် တည်ဆဲ နောက်ခံအကြောင်းတရားများ အပေါ်တွင် အခြေခံရမည်။ အရေးကြီးသော နောက်ခံအကြောင်းများထဲတွင် နိုင်ငံရေး တွန်းအားများ၊ အဓိကဇာတ်ကောင်များနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အကျိုးစီးပွားများနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လက်ရှိရောက်ရှိနေသောအခြေအနေတို့ ပါဝင်သည်။^{၁၀} မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေး၏နောက်ကွယ်မှ နိုင်ငံရေး တွန်းအားများထဲတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက လည်း အရေးပါသော သက်ဆိုင်သူများ ဖြစ်သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ထောင်ရေးနှင့် ငြိမ်း ချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနေမှုများ၏ နောက်ခံ တွင် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများအတွက် နိုင်ငံရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်း ဆိုင်ရာ နောက်ခံအခြေအနေများ

သမိုင်းနောက်ခံ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဝင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ် သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို စတင်ကျင့်သုံးပြီး နောက်မှ ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံတော် အေးချမ်း သာယာရေး နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအစိုးရက အထူး သတိကြီးစွာထားပြီး စီမံခဲ့သော 'ခေတ်မီ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့်

ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတော်' ဆီသို့သွားမည့် 'လမ်းပြမြေပုံခုနစ်ဆင့်' ၏ အဆုံးသတ်လည်းဖြစ်သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်သည် 'လူထုအခြေပြဖွံ့ဖြိုးရေး' ကို ကြွေးကြော် သော ဦးသိန်းစိန် အစိုးရလက်ထက်တွင် ပိုမို အရှိန်ရလာခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန် အစိုးရသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ အရည်အသွေး မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို 'အမြန်ရမည့် အောင်မြင်မှုများ' အဖြစ် အလျင်အမြန်အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ထားရှိသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စတင်သည့် လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြနိုင်သော ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှု များတွင် ခရိုင်၊ မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာ အုပ်စုအဆင့်များ၌ အတိုင်ပင်ခံ ကော်မတီများနှင့် ရွေးကောက်ခံ ရာထူး နေရာများကို ဖန်တီးခြင်း၊ ပြည်နယ်တိုင်း ဒေသကြီးများရှိ ဌာနဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်မှ ချမှတ်ပေးသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ ဒေသန္တရ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံချက်များအတွက် ဘတ်ဂျက်များ တိုးမြှင့် ချထားပေးခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်မှ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း

နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် ပတ်သက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကနဦး ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အရေးပါသော အတားအဆီးများအပါအဝင် ရှင်းလင်းသော အကန့်အသတ်များကို ပြဌာန်းထားသည်။ ပထမဦးစွာ အခြေခံ ဥပဒေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်တွင် တစ်ဝက် တပျက် ရွေးကောက်ခံဖြစ်သော ဒေသဆိုင်ရာ ကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဗဟိုမှခန့်အပ်သည့် ဝန်ကြီးချုပ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားသော နိုင်ငံရေးစနစ် အရောအနှောတစ်ခုကို ဖန်တီး ပေးသည်။ ယင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး စတင် ဆောင်ရွက်သော နိုင်ငံများတွင် အတွေ့ရများသော အစီအမံပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအရောအစပ်ကြောင့် အသစ်ပေါ်ထွက်လာသော ဒီမိုကရေစီဒေသန္တရ အစိုးရများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ဗဟိုမှခန့်အပ် ထားသည့် အရာရှိကြီး များက ကြည့်ကြပ်ပြီး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု များကို ထိန်းချုပ်နိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ အခြေခံဥပဒေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီး အစိုးရများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီး အဖွဲ့များနှင့်

^{၁၀} Kent Eaton, Kai Kaiser, and Paul Smoke, *The Political Economy of Decentralization Reforms*. Washington, D.C. World Bank, 2011, 8.
^{၁၁} 'ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ' (ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ၂၀၀၈) အခန်း ၂၆၁။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များတွင် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သော ကိုယ်စားလှယ် ၂၅% စီရှိသည်။

နေပြည်တော် ကောင်စီတို့အတွက် အရေးပါသော အုပ်ချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများကို သတ်မှတ်ပေးပြီး ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီး ဌာနအောက်ရှိ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနအတွက် လည်း အုပ်ချုပ်ရေး အခန်းကဏ္ဍများကို သတ်မှတ်ပေးထားသည်။^{၁၀} နောက်ဆုံးအနေနှင့် အခြေခံ ဥပဒေက ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက်ရှိ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား လုပ်ငန်း တာဝန်ခွဲဝေမှုများကိုလည်း ပြဌာန်းပေးသည်။ ထိုသို့ ခွဲဝေပေးရာ တွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စီးပွားရေးစသော အရေးပါသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပြည် ထောင်စုအဆင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ် အောက်တွင် ထားရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ နောက်ခံ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကန့်အသတ် အတားအဆီးများ အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကို ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း အဖွဲ့အစည်းများသည် ‘ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အလွန်မြင့်မားခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း အလွန်နိမ့်ပါးခြင်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု လုပ်ငန်းစဉ်များ မရှိ သလောက်ချို့တဲ့ခြင်း စသောအချက်များဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဝိသေသပြင်လာခဲ့ရသော အဖွဲ့အစည်းများ’ ဖြစ်ကြသည်။^{၁၁} မြန်မာနိုင်ငံရှိနိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအချို့၏ ယဉ်ကျေးမှုမျိုး ထင်ဟပ်လျက်ရှိပြီး နိုင်ငံရေးအရ ဆရာ တပည့် မွေးခြင်းကို ကျင့်သားရနေမှု၊ တာဝန်ခံယူမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေ့အကြုံ အလွန်နည်းပါးမှုနှင့် နယ်မြေဒေသများကို စီမံရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး သို့မဟုတ် အစိုးရအရာရှိများမှတစ်ဆင့် အထက် အောက် အဆင့်ဆင့် ထိန်းချုပ်မှု စသည့်အချက်များ ရှိသည်။^{၁၂} ထိုအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုကြောင့် ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး များသည်လည်း အထက်မှ အောက်သို့ ဆင်းသက်လာသည့်ပုံစံသာ အဓိကဖြစ်နေပြီး ဒေသန္တရအဆင့်က ဦးဆောင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် မျိုး မဟုတ်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် ဟန်ချက်ညီအမှတ်၌ ရောက်ရှိ နေသည်ဟုဆိုရမည်။ ‘ပြဌာန်းစာအုပ်ပါ’ အစီအစဉ် အဆင့်များအတိုင်း ဆိုပါက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ မစခင် ကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသားအဆင့် သဘောတူညီမှု တစ်ခုက

အရင်လာရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးအတွက် နိုင်ငံရေးတွန်းအားများ အတိုင်း အတာ တစ်ခုအထိ ရှိနေခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးနှင့် အသစ် ရေးဆွဲရေးကိစ္စများကို ပြောဆိုဆွေးနွေးနေကြချိန် ဖြစ်သဖြင့် ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ရေရှည်နိုင်ငံရေး အဓိပ္ပါယ် အနှစ်သာရများကို ရှင်းလင်းစွာတွေ့မြင်ရခြင်း မရှိသေး ပေ။ အရေးကြီးသောအချက်တစ်ခုမှာ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ အပြိုင်ဖြစ်နေသော ကျယ်ပြန့်လှသည့်ဒေသများတွင် အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနများသည် စပ်ပေါင်းစနစ်များသို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သော စနစ်များဖြစ်နေကြသောကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရဝန်ဆောင်မှုများကို ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းကလည်း အဆုံးအဖြတ်နယ်ပယ် တစ်ခု အဖြစ် သြဇာသက်ရောက်နေသည်။

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး၏ အဆုံးသတ်ရည်မှ နှိုးချက်ပန်းတိုင်ကို မြင်တွေ့နိုင်ရန်မလွယ်ကူပေ။ သို့ရာတွင် ရေရှည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အခြေခံ များကို တည်ဆောက်နေရင်းက ရလဒ်ကောင်းများကိုပါ တပါ တည်း ပေါ်ထွက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများ လည်းရှိနေသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် အတွက်ဆိုလျှင် လက်ရှိ ရှိနေပြီးသား အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေ သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအပေါ်၌ပင် အခြေခံထားရမည် ဖြစ်သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် တစ်မျိုးထက်မက ဖြစ်နိုင်သော အနာဂတ်များအတွက်လည်း ပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်မှု နှင့် လုံလောက်သော နေရာများကို ဖန်တီးပေးထားဖို့လိုသည်။

၂.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် ဘဏ္ဍာရေး စနစ် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ

အထက်ဖော်ပြပါ နိုင်ငံရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အခြေ အနေများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်များသည် အဓိကအားဖြင့် အထက်မှ အောက်သို့ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း များနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေစီမံကိန်းများကို အဓိကထား ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြစ်သည်။ အကန့်အသတ်ဖြင့်ရှိနေသော အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ စွမ်းဆောင်ရည်က ထိုကြိုးပမ်းမှုများကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။

^{၁၀} ယင်း အခန်း ၂၆၀၊ ၂၈၃၊ ၂၈၇။ Kyi Pyar Chit Saw and Arnold, The General Administration Department: An Overview of Myanmar's Administrative Backbone. Yangon: MDRI-CESD and The Asia Foundation. တွင်လည်း ကြည့်နိုင်သည်။

^{၁၁} Alex M. Mutebi, "Myanmar's Civil Bureaucracy and the Need for Reform," in Myanmar: Beyond Politics to Societal Imperatives. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2005.

^{၁၂} Tariq H. Niazi, Deconcentration and Decentralization Reforms in Cambodia. Philippines: Asian Development Bank, 2011, ix.

မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိ ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် ဘဏ္ဍာရေး စနစ်ဖွဲ့စည်းပုံမှာ ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေပေးသည့် ပုံစံနှင့် အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေသည့် ပုံစံတို့ကို ပေါင်းစပ် ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းပေးထားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့များရှိကြပြီး ၎င်းတို့တွင် ကိုယ်ပိုင် ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်များနှင့် အချို့သော လုပ်ငန်းရပ်များ အတွက် သီးသန့်ဘတ်ဂျက်များ ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်၏ ပမာဏ အများစုကို ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာနများက ထိန်းချုပ်ထားပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများသို့ ခွဲဝေပေးသော ဘတ်ဂျက်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များ မှာ သေးငယ်သည်။ ဘဏ္ဍာအရင်းအမြစ်များကို ပြည်ထောင်စု အဆင့်မှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် အောက်အဆင့်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော အဓိကလမ်းကြောင်း သုံးခုရှိသည်။

- **လမ်းကြောင်း ၁** - ပြည်ထောင်စုကွပ်ကဲမှုအောက်၌ရှိသော ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာနများသည် အထက်အောက်လုပ် ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေပေးသောလမ်းကြောင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသ ကြီးအဆင့် ရုံးခွဲများသို့ အချို့သော လုပ်ငန်းရပ်များ နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်တို့ကို ခွဲဝေချထားပေးသော ပုံစံဖြစ်သည်။
- **လမ်းကြောင်း ၂** - ပြည်ထောင်စုရန်ပုံငွေမှ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးရန်ပုံငွေများသို့ ထောက်ပံ့ငွေ သို့မဟုတ် ချေးငွေ ပုံစံမျိုး ဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးသော ဘဏ္ဍာငွေများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဌာနဆိုင်ရာများအတွက် ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးသော လမ်းကြောင်းဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဘတ်ဂျက် များကို သက်ဆိုင်ရာ ဒေသတွင်းရှိ အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ် သောဝင်ငွေများ၊ ဒေသတွင်း နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများမှ ဝင်ငွေများ ဖြင့် ထပ်မံပေါင်းထည့်ရသည်။
- **လမ်းကြောင်း ၃** - ဒေသတွင်းအခြေခံအဆောက်အအုံများအ တွက် ငွေလုံးငွေရင်း အသုံးစရိတ်အနေဖြင့် သီးခြားဘတ်ဂျက် များအဖြစ် လာသောရန်ပုံငွေများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်၊ ဒေသလွှတ်တော်အမတ်များ သို့မဟုတ် မြို့နယ်များသို့ ရန်ပုံငွေခွဲဝေမှုနှင့် စီမံဆိုင်ရာ စံအမျိုးမျိုးဖြင့် ခွဲဝေပေးသည်။ ၎င်းတို့သည်လည်း ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲဝေပေးသည့် ပုံစံပင်ဖြစ် သည်။

ထိုဘဏ္ဍာရေးစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံသည်လက်ရှိနှင့် အနာဂတ် ဘဏ္ဍာရေး ကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး မူဝါဒများအပေါ် သက်ရောက်မှု များစွာရှိနေသည်။ ပထမအချက်မှာအဆိုပါလမ်းကြောင်းသုံးခုစလုံး

တွင် ချထားပေးမည့် စုစုပေါင်းရန်ပုံငွေပမာဏနှင့် ပထဝီ အလိုက် ခွဲဝေမှုများ နှင့်ပတ်သက်သည့် အစီအမံများ သီးခြားစီ ရှိနေကြသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ သက်ဆိုင်ရာလမ်းကြောင်း တစ်ခုအတွင်း၌ တာဝန်ပြန်လည် ခွဲဝေမှုများမှာ ရှင်းလင်းပြတ်သား မှုမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုတည်းအောက်ရှိ ဌာနခွဲ များသို့ မတူညီသော လမ်းကြောင်းများမှ ရန်ပုံငွေစီးဝင်နေမှုများ လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ အချို့သောပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့် ဌာနဆိုင်ရာများသည် ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်မှ လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဘတ်ဂျက်မှလည်းကောင်း လမ်းကြောင်းနှစ်မျိုးဖြင့် ရရှိနေကြသည်။ ယင်းသည် အရင်းအမြစ် များကို ညံ့ဖျင်းစွာ စီမံသုံးစွဲမှုနှင့် တာဝန်ခံယူမှု အားနည်းခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

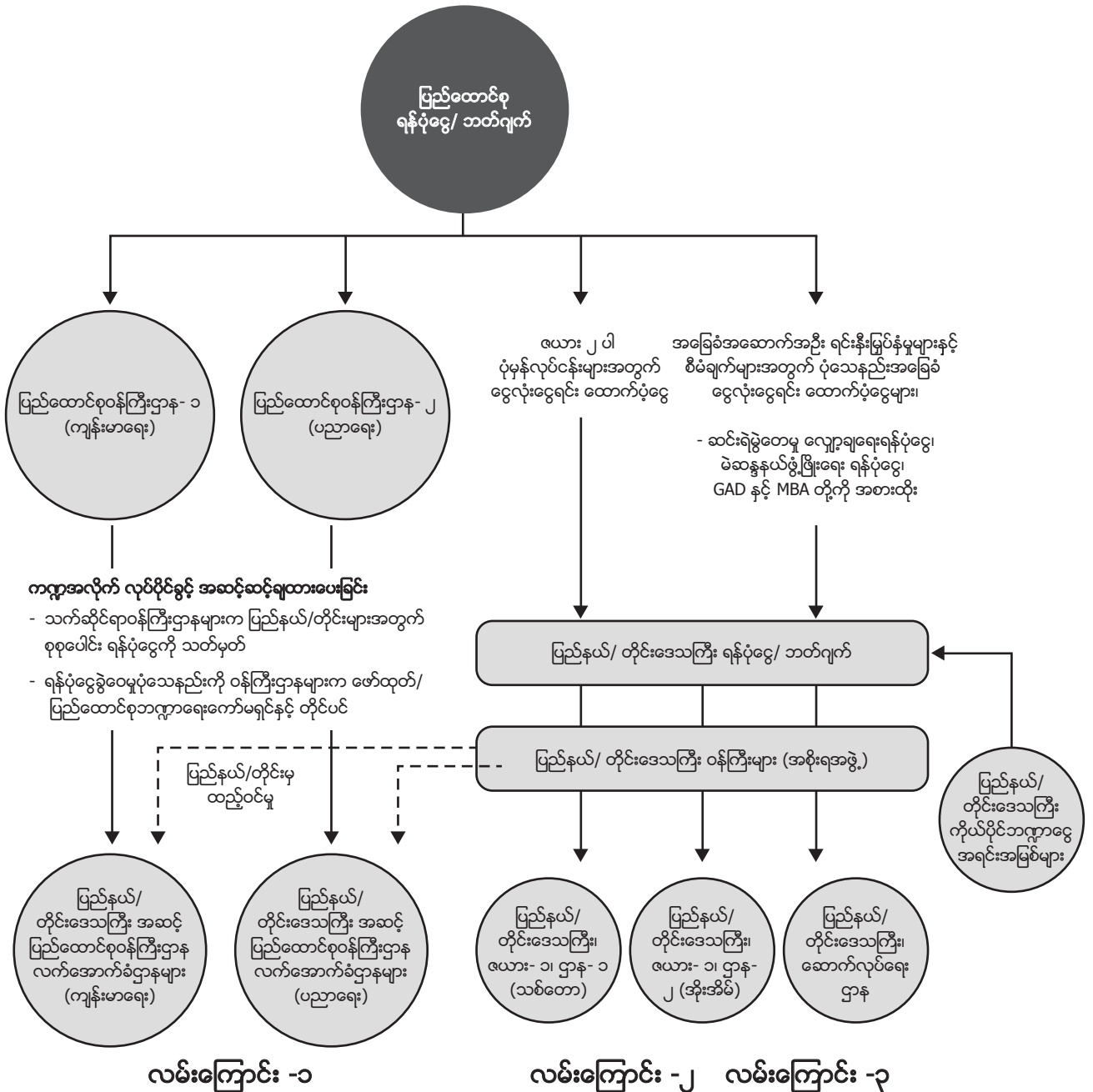
ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာအဆင့်ဆင့်သို့ ချထား ပေးသော လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် ထိုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်များ လက်လှမ်းမီမှု တို့အကြားတွင် အချိတ်အဆက်ပျောက်သွားစေသည်။ ထိုမူဝါဒမျိုး သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဘတ်ဂျက်များအား မူဝါဒအရ သတ်မှတ်ထားသည့် ကိုတာ ပြည့်မီစေရေးအတွက်သာ ကြိုးကိုင် စီမံပြီး လိုသလို အပေါင်းအနှုတ် ပြုလုပ်နေခြင်းသာ ဖြစ်ပြီး ရည်မှန်းချက်များ၊ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများနှင့် စီမံကိန်းများကို မှန်ကန်စွာ ထင်ဟပ်ဖော်ပြသော ဘတ်ဂျက်မျိုးတော့မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်နှင့် ထိုရန်ပုံငွေဖြင့် ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းများအကြား အချိတ်အဆက် မမှန်ကန်ခြင်းကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများအတွက် ရန်ပုံငွေ မလုံ လောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အန္တရာယ်တစ်မျိုးလည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ် လျက်ရှိသည်။ လက်ရှိတွင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ဘဏ္ဍာရေးအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အနည်းငယ်သာ ခွဲဝေပေးထားရာ ပြည်နယ်တိုင်းဒေသ ကြီးဘတ်ဂျက်များကို ထပ်မံတိုးမြှင့်မည် ဆိုပါက ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်မှ ကျခံသုံးစွဲနေသော အရေး ပါသည့် လူမှုနှင့်စီးပွား ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ရန်ပုံငွေ အရင်း အမြစ်များ နည်းပါးသွားမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးများ အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းများ အတွက် ရန်ပုံငွေ မှန်ကန်စွာကျခံသုံးစွဲမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးအတွက် လက်ရှိ ဆောင်ရွက်နေသော ဘတ်ဂျက်မျှဝေပေးသည့်ပုံစံသည် ကျဉ်းမြောင်းသော ဒေသန္တရ ဝန်ဆောင်မှုအချို့အတွက် ရန်ပုံငွေပိုလျှံမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့်ဆောင်ရွက်သော ဝန်ဆောင်မှု များတွင် ရန်ပုံငွေ မလောက်ငှမှုများနှင့် လိုငွေများပြားမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ယခုအကြံပြုစာတမ်းသည် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးကို တဖြည်းဖြည်းချင်း ရှေ့တိုးဆောင်ရွက်သွားမည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး မဟာဗျူဟာကို အကြံပြုထားသည်။ လက်ရှိ ရန်ပုံငွေစီးဆင်းသည့်လမ်းကြောင်းသုံးခုကို အခြေခံပြီး ပြုပြင်

ပြောင်းလဲရေးလမ်း ကြောင်းသုံးသွယ်ကို အဆိုပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုံ- ၂ သည် အဆိုပြု လိုသော ပေါင်းစပ်ဘဏ္ဍာရေးစနစ် ဖွဲ့စည်းပုံကိုဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဌာနနှင့် ဝန်ကြီးဌာန အနည်းငယ် ကိုသာ ဥပမာအနေနှင့်သုံးထားသည်။

ပုံ- ၂။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလမ်းကြောင်း သုံးသွယ်

၂.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လမ်းပြမြေပုံကို ပုံဖော်ခြင်း

လက်ရှိအချိန်အထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး၏ အဓိကမောင်းနှင်အားမှာ ပြည်ထောင်စုအသုံးစရိတ် တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ခွဲတမ်းကို ပိုမိုတိုးမြှင့်ရန် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ အထက်မှအောက်သို့ ညွှန်ကြားစေခိုင်းသော မူဝါဒသည် အတွေ့ရများသော်လည်း အားနည်းချက်နှစ်မျိုးရှိသည်။

ပထမအချက်မှာ လက်ရှိပုံစံသည် အစိုးရအလွှာတစ်ခု ဖြစ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများကိုသာ အဓိက ထည့်သွင်း စဉ်းစားသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဘတ်ဂျက် ဝေစုအချို့ကို မည်သည့် အကြောင်းကြောင့် ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့် အဖြစ် ခွဲဝေပေးရသနည်းဆိုသည့် မေးခွန်းနှင့် ထိုဝေစုကို မတူညီသော ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများအကြားတွင် မည်သို့ထပ်မံ ခွဲဝေကြမည်နည်းဟူသော မေးခွန်းများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဒုတိယအချက်မှာ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများအကြား ရန်ပုံငွေစီးဆင်းမှု လမ်းကြောင်း တစ်ခုနှစ်ခုကိုသာ အဓိကထားနေသောအချက်ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များ၏ အကန့်အသတ်နှင့်ရှိသော လုပ်ငန်းရပ်များအတွက် ရန်ပုံ ငွေများ ခွဲဝေချထားပေးခြင်းနှင့် ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေ စနစ်များစွာဖြင့် ဒေသတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ငွေလုံးငွေရင်းမြှုပ်နှံမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဟူသည့် ပုံစံနှစ်မျိုးကိုသာ အဓိကတွေ့နေရ သည်။

ယခုအပိုင်းတွင် လက်ရှိ ရှိပြီးသားလမ်းကြောင်းများကို အခြေခံ ထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လမ်းညွှန် မြေပုံ၏ ကနဦးအဆင့်များကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားသည်။ တပြိုင်နက်တည်း မှာပင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ၏ နိုင်ငံရေးမျက်နှာစာ- အထူးသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်-၏ အဆုံးသတ်လမ်းကြောင်းမျိုးစုံဖြစ်ပေါ်နိုင်သော သဘောသဘာဝ ကြောင့် ယခုဖော်ပြမည့်ချဉ်းကပ်မှု ပုံစံများသည်လည်း ပိုမိုအခြေခံ ကျပြီး မြင်သာထင်ရှားသည့် ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးများ အနာဂတ် တွင် ဆက်လက်ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်သည်ကို လမ်းဖွင့်ပေးထားမည့် ရွေးချယ်စရာအများအပြားကို လက်ခံနိုင်သော ချဉ်းကပ်မှုမျိုး ဖြစ်ရန်လိုသည်။

လမ်းကြောင်း ၁- ကဏ္ဍအလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေပေးခြင်းကို အားကောင်းလာအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း

လမ်းကြောင်း ၁ မှ အရေးပါသောကဏ္ဍများတွင် အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့် အဆင့်ဆင့်ခွဲဝေပေးခြင်းများမှာ စတင်နေပြီဖြစ်သည်။ ထိုအဆင့်သည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍများတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင် မှုလျှော့ချခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် အရေးပါသော တိုးတက်မှုများ ရရှိနေခြင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် အရင်းအမြစ်များ ကို နိုင်ငံအတွင်းခွဲဝေပေးရေးအတွက် စနစ်ကျပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော မူဘောင်တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်း တော့ မရှိသေးပေ။ တစ်ဆင့်ချင်း တိုးတက်ဆောင်ရွက်သွားမည့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး မဟာဗျူဟာများ သည် လက်ရှိဖြစ်ထွန်းမှုများ အပေါ်အခြေခံပြီး လုပ်ငန်းကဏ္ဍ အလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေပေးခြင်းကို ပိုမိုစနစ်ကျစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ချဉ်းကပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုဝန်ဆောင်မှုများ အတွက် ရန်ပုံငွေများခွဲဝေပေးခြင်း (ဒေါ်လ်ဂျက် ဘဏ္ဍာရေးမျှချေ)၊ ထိုရန်ပုံငွေများကို မူဝါဒရေးရာ ဦးစားပေးချက်များနှင့်အညီ တစ်နိုင်လုံးသို့ ခွဲဝေပေးရေး (အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးမျှချေ) တို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဘောင်ကွက်- ၁ တွင် ပညာရေး ကဏ္ဍ အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေချထားပေးခြင်းကို ဥပမာပေး ထားပါသည်။

ဘောင်ကွက်- ၁။ ပညာရေးကဏ္ဍ၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ချထားပေးခြင်း

ပညာရေးကဏ္ဍအတွက် ငွေလုံးငွေရင်းရန်ပုံငွေများကို အထက် အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့် အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေချထားပေးပြီးဖြစ်သည်။ ကျောင်းဆောက်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် ဝယ်ယူ ဖြည့်ဆည်းရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးကိစ္စရပ်များကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ပညာရေးရုံးများက ဆောင်ရွက်ပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ ဝယ်ယူဖြည့်ဆည်းရေး ဘုတ်အဖွဲ့များက လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မည့် ကန်ထရိုက်ကို ရွေးချယ်ပြီး မြို့နယ်ပညာရေးမှူးရုံးက လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု များကို ကြည့်ကြပ်သည်။^{၃၄} သို့ရာတွင် ရန်ပုံငွေကို စီမံခန့်ခွဲ ရသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ကျောင်းဆောက်လုပ်ရေး စီမံချက်များ၏ အရေအတွက်၊ အမျိုးအစားနှင့် နေရာဒေသ

^{၃၄} တိုင်းဒေသကြီး ပညာရေးမှူးနှင့် (ဖန်နဝါရီ ၂၀၁၄) မြို့နယ်ပညာရေးမှူး (မတ် ၂၀၁၄) တို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း။

ရွေးချယ်မှုစသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိပေ။ အောက်ခြေမှအကြံပြုချက်များကို မြို့နယ်ပညာရေး ရုံးများမှရယူပြီး မြို့နယ်ပညာရေးအရာရှိများ၏ အဆိုအရ မြို့နယ်ရုံးများ၏ အကြံပြုချက်များသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်ဟု သိရသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့က ကျောင်းဆောက်လုပ်ရေး စီမံချက်များ နေရာရွေးချယ်မှု လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ၎င်းတို့အကြံပြုသည့်အတိုင်း လုံခြုံစိတ်ချရမှု အားနည်းသော သို့မဟုတ် များပြားသော ကျောင်းသားဦးရေနှင့် မလိုက် ဖက်တော့သောကျောင်းများကို ပြန်လည် ပြုပြင် တည်ဆောက်ခြင်းထက်စာလျှင် ကျောင်းသစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်းကို ပိုမိုဦးစားပေးလိုခြင်း စသည့် အချက်များသည် အောက်ခြေမှ အကြံပြုချက်များကို စီမံကိန်းရွေးချယ် ဆုံးဖြတ်မှုများအဖြစ် ပြောင်းလဲရာတွင် အားနည်းချက်များအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။^{၁၄} ပညာရေးကဏ္ဍရှိ ငွေလုံးငွေရင်းသုံးစွဲမှုများအတွက် အခြားအရင်းအမြစ်များမှာ ဒေသန္တရ ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေဖြင့် ဆောင်ရွက်သော စီမံချက်များဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုစီမံချက်များမှာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန၏ ကဏ္ဍအလိုက် သုံးစွဲမှုများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားခြင်း မရှိပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် စီမံချက်ရွေးချယ်မှုများမှာ နှစ်ကုန်ချိန် အထိ ကောင်းစွာပီပြင်ခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး အစိုးရ ဘတ်ဂျက်များ တင်ပြတောင်းခံချိန်မတိုင်ခင် ကြိုတင်သိရှိရခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းဆောက်လုပ်မည့် စီမံချက်များကို (ရန်ပုံငွေလမ်းကြောင်းများ) အားလုံး စုပေါင်း၍ ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပေ။

ဝန်ကြီးဌာနများတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားပြီး အဆင့်လိုက် တည်ဆောက် ထားသော အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ချထားပေးမည့် အစီအစဉ်များ၊ ကုန်ကျစရိတ်များ၊ အစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ရန်ပုံငွေ သတ်မှတ်ပေးခြင်းအတွက် စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များရှိလာသည့်အချိန်တွင် ၎င်းတို့သည် အောက်ခြေ အဖွဲ့အစည်းအဆင့်ဆင့်သို့ ရန်ပုံငွေများ ကို ကြောင်းကျိုးယူထိကျစွာ ခွဲဝေပေးလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ တပြိုင်နက် တည်းမှာပင် 'လူထု ဗဟိုပြုဖွံ့ဖြိုးရေး' ဟူသော ကြွေးကြော်သံနှင့် အညီ ဝန်ကြီး ဌာန အများအပြားသည် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် ရုံးခွဲများမှနေ၍ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးနှင့် ဦးစားပေး လုပ်ငန်းသတ်မှတ်ခြင်းများ အတွက် သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမိုရရှိအောင်ကြိုးပမ်းလာကြမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေခြင်းတို့တွင် အောက်ခြေရုံးခွဲအဆင့်ဆင့်သို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုမို ချထားပေးလိုပါက ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်ရုံးများသို့ သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်း နယ်ပယ်

တစ်ခုအတွက် သတ်မှတ်ထားသော အမြင့်ဆုံးဘတ်ဂျက်အကန့်အသတ်မှန်းချေနှင့် လုပ်ငန်းရပ်များကိုအသိပေး အကြောင်း ကြားရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့အသိပေးခြင်းသည်လည်း ဘတ်ဂျက် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲမှုစက်ဝန်း၏ အစောပိုင်းတွင် ဖြစ်ရန်လိုကာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ရုံးများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းစဉ်များကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး သက်ဆိုင်ရာဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းအဆင့်ဆင့်နှင့်လည်း တိုင်ပင် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်တွင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ အနေနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုအရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ဆောင်ရွက်နိုင်လာမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဝန်ကြီးဌာနများမှ ကောက်ခံ စုဆောင်းသော အောက်ခြေ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အထက်အောက် ဆောင်ရွက်သော ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အကြား ချိတ်ဆက်မှု ပိုမိုအားကောင်းလာမည်ဖြစ်သည်။

ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲသည့်လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်ရန်အတွက် ဆိုလျှင် ကြိုတင်လိုအပ်ချက်အများအပြားရှိနေသည်။ အရေးကြီးသော အချက်မှာ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများအောက်မှ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးအဆင့် ရုံးများကို ပြည်ထောင်စု ဘတ်ဂျက်စနစ်အတွင်း ဘတ်ဂျက်ယူနစ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးနိုင်ရန် ဘတ်ဂျက်လုပ်ပိုင်ခွင့် အဆင့်ဆင့်ခွဲခြားသည့်စနစ်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်သို့ ရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းမှုများကို ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာစေမည်ဖြစ်သည်။ ဘတ်ဂျက် အဆင့် သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်စက်ဝန်း ပြင်ဆင်ရေးဆွဲသည့် အချိန်ဇယားများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခြင်း စသည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ စီမံခန့်ခွဲမှုကဏ္ဍမှ အရေးကြီးသော အပြောင်းအလဲများသည် ဝန်ကြီးဌာနအများအပြားမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုလိုအပ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးတွင် မူဝါဒ အဆင့်ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေး လိုအပ်ချက်မှာ အလွန်သိသာထင်ရှားနေပြီ ဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကဏ္ဍအလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေမှု အောင်မြင်ပါက အနာဂတ်တွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဗဟိုချုပ်ကိုင် မှုလျှော့ချထားသော (ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုပေးခြင်း အားဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစီအမံဖြင့်သော် လည်းကောင်း) ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများပေါ်ပေါက်လာရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည်။ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ကုန်ကျစရိတ်များတွက်ချက်ခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များကို မျှတစွာခွဲဝေပေးခြင်းများကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက် နိုင်စေမည့် အစီအစဉ်

^{၁၄} မြို့နယ်ပညာရေးမှူးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ (မတ် ၂၀၁၄)

ရေးဆွဲရေးဆိုင်ရာ နည်းနာနိဿယများကို စတင်မိတ်ဆက် ကျင့်သုံးစေရေးကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုသည်။ သို့မှသာ ဝန်ဆောင်မှု အများအပြားကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်သို့ ပိုမိုလွှဲပြောင်းပေးမည့် စနစ်တစ်ခု နှင့် အံဝင်ဝင်ကျ ဖြစ်မည့် လွှဲပြောင်းပေးငွေများနှင့် ငွေလုံးငွေရင်း ထောက်ပံ့ငွေများကို စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အထက် အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲပေးထားသော စနစ်အတွင်းမှ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ၏ အစီအစဉ်နှင့် ဘတ်ဂျက်ပိုင်းများတွင် ပိုမိုတိုးတက် အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအောင်မြင်ခြင်းတွင် အဓိကကျသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။^{၁၅}

လမ်းကြောင်း- ၂။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဘတ်ဂျက်များ ကို ကြောင်းကျိုးတကျ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုအဆင့်အောက် ဘတ်ဂျက်များတွင် ကျယ်ပြန့်သော ရန်ပုံငွေစီးဆင်းရာလမ်းကြောင်း သုံးခုရှိသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးအဆင့် ဌာနဆိုင်ရာများသို့ ပြည်ထောင်စု အစိုးရမှ ထောက်ပံ့ ငွေများ၊ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အခြေခံအဆောက် အဦး တိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ရန်ပုံငွေများကို စိတ်ကြိုက် စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသော ရန်ပုံငွေစနစ်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာဌာန ဆိုင်ရာအသီးသီးမှ ကောက်ခံပေးသော အခွန်နှင့်အခ အမျိုးမျိုးမှ ရရှိသည့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများ ဟူသည့် လမ်းကြောင်း သုံးခုပင်ဖြစ် သည်။

လက်ရှိအချိန်တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ လက်အောက် ခံ ဌာနဆိုင်ရာများသို့ ပြည်ထောင်စုရန်ပုံငွေ ခွဲဝေပေးသည့် ပုံစံမှာ သက်ဆိုင်ရာဌာနများ၏ ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်ကြား ကွာဟသည့် လိုငွေအပေါ် အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ ဗဟိုအဆင့် တွင် ကြိုတင် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော ညှိနှိုင်းချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ လည်းကောင်း ပမာဏသတ်မှတ်ခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုသို့ ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေပေးသည့်ပုံစံသည် လက်ရှိ အသုံးစ ရိတ်နှုန်းထားများအပေါ်တွင်သာ တိုက်ရိုက်အခြေခံထားခြင်းဖြစ် ပြီး၊ သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန် များအတွက် မည်သည့် အသုံး စရိတ်များ လိုအပ်မည်ကို အခြေခံ တွက်ချက်ထားမှု မဟုတ်ခြင်း ကြောင့် တရားမျှတမှုမရှိဟု ဆိုနိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှဲပြောင်း ပေးငွေပမာဏကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်ကွာဟမှုအပေါ် အခြေခံ၍ တွက်ချက်ခြင်း ဖြစ်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများတွင်

အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံရရှိမှုကို တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက် စေမည့် မက်လုံးလည်း မရှိဖြစ်ရသည်။ အကယ်၍ ဒေသန္တရဌာန ဆိုင်ရာများ အနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘတ်ဂျက်မှန်းချေတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာငွေ ကောက်ခံရရှိနိုင်မှုများကို ထည့်သွင်းခွင့်ပြုပါက ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းပေးငွေကို မှီခိုမှုလျှော့ကျသွားခြင်း သို့တည်းမဟုတ် အနိမ့်ဆုံးအနေနှင့် ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းပေး ငွေ တိုးနှုန်းနိမ့်ပါးခြင်းကို ဖြစ်စေမည်ဖြစ် သည်။ ၂၀၁၂- ၁၃ နှင့် ၂၀၁၃- ၁၄ အကြား ဘတ်ဂျက်အသုံးစရိတ် လေ့လာ ဆန်းစစ်မှု များအရ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများသည် ရန်ပုံငွေများ ပိုမိုတိုးတက်ရရှိသလို ပြည်ထောင်စုလွှဲပြောင်းငွေများအပေါ် မှီခိုမှု နှုန်းလည်း ပိုမိုမြင့်တက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။

လမ်းကြောင်း- ၃။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသန္တရ ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေများ သတ်မှတ်ချထားပေးခြင်း

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အချင်းချင်းလုပ်ငန်းများထပ်နေ သော ကော်မတီများနှင့် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေများကို ဆင်းရဲ မွဲတေမှု လျှော့ချရေးနှင့် ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ရည်ရွယ်ပြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့သည် ဒေသန္တရဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ခွင့် နှင့် အောက်ခြေမှ စတင်သော စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးကို ပိုမိုတိုးတက် စေခဲ့သည်။ အဓိက အကျဆုံး ရန်ပုံငွေသုံးရပ်မှာ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ အဓိကအကျဆုံး ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေဖြစ်သော ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချရေး ရန်ပုံငွေ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက အဓိက ကြည့်ကြပ်ဆောင်ရွက် သည့် မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပြီး အစိုးရက ရန်ပုံငွေပေါင်းထည့်ပေးသည့် ခြောက်နှစ် တာ အမျိုးသားအဆင့် ကျေးရွာလူထုအခြေပြု ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်း (NCDD) တို့ဖြစ်ကြသည်။^{၁၆} ထိုရန်ပုံငွေများနှင့် ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေမှုများကို အောက်ခြေမှ စတင်သည့် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ မြို့နယ်နှင့်ကျေးရွာအဆင့်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီအမျိုးမျိုးမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက် သည်။

ရန်ပုံငွေဖွဲ့စည်းမှုများနှင့် တစ်နေ့တခြား ပိုမိုများပြားလာသော ကော်မတီများသည် သက်တမ်းရလာကြပြီး ဒေသခံလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အားကောင်းစေရန် ရည်ရွယ်သည် ဆိုသော် လည်း ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အများအပြား ထပ်တူကျနေသောကြောင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးမှာ ခက်ခဲပြီး ဦးတည်ချက်ပန်းတိုင်များ သတ်မှတ်ရာတွင်လည်း ချွတ်ယွင်းချက်

^{၁၅} Bahl and Martinez-Vazquez, Sequencing Fiscal Decentralization, 5-6.
^{၁၆} ထိုရန်ပုံငွေများနှင့် အခြားဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေများအကြောင်းကို Robertson, Bart and Cindy Joeline. August 2015. Local Development Funds in Myanmar. Yangon: MDRI-CESD and The Asia Foundation. တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။

များရှိလာနိုင်သည်။ ရန်ပုံငွေများ ပြန်လည် ခွဲဝေရာတွင် ရှုပ်ထွေးပြီး တစ်ကျောင်းတစ်ဂါထာဖြစ်နေသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကြောင့် နိုင်ငံအတွင်း အရင်းအမြစ်များကို ဒေသအသီးသီးသို့ ပထဝီ အလိုက်ခွဲဝေပေးမှုအပေါ် ထိုရန်ပုံငွေစီးဆင်းမှုများ၏ စုပေါင်း အကျိုးသက်ရောက်မှု မည်သို့ရှိသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ သိမြင် နိုင်ရန် မလွယ်ကူတော့ပေ။ မြင်သာထင်ရှားသော ဘတ်ဂျက် အစိတ်စိတ်အမွှာကွဲနေမှုမှာ လက်ရှိတွင် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘတ်ဂျက်ပြန်လည်ပေါင်းစည်းမှုကို ဦးတည် ရမည့် အချိန်သို့ ဆိုက်ရောက်လာဦးမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုံမှန် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးဘတ်ဂျက်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေ အရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးကို ထိရောက်ကောင်းမွန်စွာ ပေါင်း စည်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို စတင်ရှာဖွေရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်ပါ သည်။

၂.၄ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း

လမ်းကြောင်းသုံးသွယ်မဟာဗျူဟာ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေး၊ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ အရှိတရားများအပေါ် ဆန်းစစ်လေ့လာမှုများ၊ နိုင်ငံတကာ နှင့် သီအိုရီဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများအပေါ်အခြေခံ၍ ယခုအပိုင်းတွင် တစ်ဆင့်ချင်းစီဆောင်ရွက်ရသော ဘဏ္ဍာရေး ကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမဟာဗျူဟာကို ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထိုမဟာဗျူဟာတွင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ရန်ပုံငွေများ ခွဲဝေပေးနေသော လက်ရှိ လမ်းကြောင်းကြီးများအပေါ်မူတည်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လမ်းကြောင်း သုံးသွယ်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပထမလမ်းကြောင်းတွင် လက်ရှိလုပ်ငန်းရပ်တစ်ခုချင်းစီအလိုက် သုံးသပ်ချက်များနှင့် ပြန်လည်ချိန်ညှိမှုများအပေါ် အခြေခံသည့် ကဏ္ဍအလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့်ခွဲဝေချထားပေးခြင်း အတွက် အခြေခံ မူဘောင်များပါဝင်သည်။ ထို့နောက်တွင် အဓိက ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အောက်ဘတ်ဂျက် ခွဲဝေပေးမှုများ ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်စေရေးအတွက် ကဏ္ဍ အလိုက် ဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲမှု ပုံသေ နည်းများကို စတင် မိတ်ဆက် ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အပြိုင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဌာနဆိုင်ရာများအတွက် ဘတ်ဂျက် အကန့်အသတ်များနှင့် ခွဲဝေချထားပေးမှုများကို ပြည်ထောင်စု ဘတ်ဂျက်အတွင်း ပွင့်လင်းမြင်သာစွာဖော်ပြနိုင်မည့် ဘတ်ဂျက် ရေးဆွဲမှုနှင့် ပြန်လည်တင်ပြမှုပုံစံတို့တွင် အပြောင်းအလဲများ

ပြုလုပ်ရန်လိုသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများကိုလည်း ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး ဌာနများသို့ ခွဲဝေပေးထားသော လုပ်ငန်း ရပ်များနှင့် ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက် အမြင့်ဆုံး အကန့်အသတ်များကို အသိပေးနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက် ပေးရမည်။

ဒုတိယနှင့် တတိယလမ်းကြောင်းများတွင် ပိုမိုပေါင်းစည်း ညီညွတ် မှု ရှိသော ဘတ်ဂျက်စနစ်တစ်ခုကို အခြေခံပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင်ရာတွင် ပိုမိုကြောင်းကျိုး ညီညွတ်ကျနစေရေး ဆောင်ရွက်မှုများပါဝင်သည်။

ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှဲပြောင်းမှုစနစ် တည်ဆောက်ခြင်း

ကဏ္ဍအလိုက် ဝန်ကြီးဌာနများအတွင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အဆင့်ဆင့် ခွဲဝေချထားပေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်အပြိုင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်အနေနှင့် ခွဲဝေချထားပေးသော လုပ်ငန်းရပ်များအတွက် အစိုးရ၏ ရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်ဝစေရန်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် ရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းမှု စနစ်တစ်ခုကိုလည်း ဒုတိယနှင့် တတိယ လမ်းကြောင်း များတဆင့်တည်ဆောက်ပေးရန်လိုသည်။ အရေးကြီးသော ဦးစားပေးလုပ်ငန်းတစ်ခုမှာ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများသို့ လွှဲပြောင်းပေးနေသော လက်ရှိဘတ်ဂျက်စနစ် မှနေ၍ (၁) အထက်အောက်အဆင့်များအကြား ဟန်ချက်ညီမှု (၂) တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အလျားလိုက်/ ပထဝီဒေသ အလိုက် ဟန်ချက်ညီမှု (၃) ကိုယ်ပိုင်အခွန်ဘဏ္ဍာများ ရှာဖွေ စုဆောင်းမှုကို အားပေးခြင်းနှင့် (၄) အားနည်းသော၊ အရွယ် အစားငယ်သော ပြည် နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများတွင် ဘဏ္ဍာရေး စီမံမှုနှင့်လုပ်ငန်း အကောင် အထည်ဖော်မှုဆိုင်ရာ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး များ ပိမနေစေရေး အချက်များ ပါဝင်သော စနစ်တစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ရေးပင်ဖြစ် သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ၏ ကိုယ်တိုင်အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံ စုဆောင်းနိုင်စွမ်းကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဗဟိုအစိုးရအတွက် 'ငွေသုံးသည့်အဖွဲ့အစည်း' များ သက်သက် သာ မဟုတ်တော့ဘဲ ဝင်ငွေနှင့်အသုံးစရိတ် သတ်မှတ်မှုများ၊ သုံးစွဲခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် တာဝန်ခံယူမှုတို့အကြား အမြဲတမ်း ဟန်ချက် ညီမှုကို ဖန်တီးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။^{၁၇} ထိုစနစ်၏ အခြားရည်မှန်းချက် တစ်ခုမှာ ပုံမှန်ဘတ်ဂျက်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး/ ငွေလုံးငွေရင်းဘတ်ဂျက်နှစ်ခုတို့အကြား ပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်းမှုကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

^{၁၇} Bahl and Martinez-Vazquez, Sequencing Fiscal Decentralization, 22.

ထိုရည်မှန်းချက်များ ပေါက်မြောက်စေရန်အတွက် အသင့်လျော်ဆုံး နည်းလမ်းမှာ အားလုံးမဟုတ်လျှင်တောင်မှ အချို့သော ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အရင်းအမြစ်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေများကို ခွဲဝေလွှဲပြောင်းပေးရာတွင် ပုံသေနည်းကို အခြေခံသည့်စနစ်ကို စတင်ကျင့်သုံးရန်လိုအပ်လာပြီဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် ပုံသေနည်း အခြေခံ ခွဲဝေလွှဲပြောင်းပေးမှု စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် စီရင်စုများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးသည့်ပုံစံအတိုင်း ခွဲဝေပေးသည့် ခရိုင်များ အကြားတွင် အလျားလိုက် (ပထဝီအလိုက်) ဟန်ချက်မညီမှုဖြစ်ပွား မှုကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာတွင် 'စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ထားသည့် ပုံသေနည်း အခြေခံစနစ်သည် ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် ဗဟိုအစိုးရအကြား လိုအပ်သလို အပေးအယူ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သောနည်းထက်စာလျှင် ထိရောက်မှု ပိုရှိပြီး မျှတ သောရလဒ်များကိုလည်း ထွက်ပေါ်စေသည်' မှာ သေချာကြောင်း အတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည်။^{၁၀} ပုံသေနည်းစနစ်ကြောင့် တိုးတက်လာသော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် နိုင်ငံရေးအရလည်း အသုံးဝင်မှုရှိသည်။ တန်ဖိုးနီးယားတွင် ပုံသေနည်းအခြေခံ ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုကို အသုံးပြုခြင်းမှာ ဒေသန္တရအစိုးရများ အကြားရန်ပုံငွေကို မည်သည့်စံနှုန်းများဖြင့် ခွဲဝေပေးကြောင်း လွှတ်တော်ကို ရှင်းလင်းစွာပြောကြားနိုင်ရန် အတွက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။^{၁၁}

ထိုသို့သော စနစ်တစ်ခုကိုဖော်ဆောင်ရာတွင် ပထမဦးဆုံးနှင့် အရေးအကြီးဆုံးအဆင့်မှာ စနစ်တစ်ခုလုံးနှင့် လွှဲပြောင်းပေးမှု တစ်ခုချင်းစီ ၏ ရည်မှန်းချက်များကို သေချာစွာ စဉ်းစားသုံးသပ် ထားရန်ဖြစ်သည်။ ပုံသေနည်းအခြေခံလွှဲပြောင်းမှုစနစ်၏ အဓိက အကျိုးကျေးဇူးတစ်ခုမှာ အကောင်အထည်ဖော်မှုကို အမှန် တကယ်မစခင် ဘတ်ဂျက်ကြောင့်ဖြစ်လာမည့် အကျိုးဆက်များကို ကြိုတင်ပုံစံထုတ် တွက်ချက်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်များဖြစ်သော တည်ဆဲ အရင်းအမြစ်များကို တစ်နေရာမှ အခြားတစ်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်း ခြင်းစသည်တို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို ကြို တင်ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းပေးမှုစနစ်တွင် အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်စရာကိစ္စများမှာ- (၁) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ပုံမှန်ဘတ်ဂျက်များကို ပုံသေ အခြေခံသတ်မှတ်မည်လား၊ နှုန်းရှင်အခြေခံသတ်မှတ်မည်လား (၂) ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေအမျိုးမျိုးကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မည်သို့ ပေါင်းစည်းမည်နည်း၊ ပုံမှန်အသုံးစရိတ် ဘတ်ဂျက်နှင့်လည်း

မည်သို့ပေါင်းစည်းမည်နည်း (၃) ကိုယ်ပိုင် အရင်းအမြစ်များမှ အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံရှာဖွေမှုကို မည်သို့အားပေး မည်နည်း (၄) အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်လွှဲပေးထားသော ကဏ္ဍ အလိုက် ဝန်ဆောင်မှုလမ်းကြောင်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးကို မည်သို့ အားပေးရမည်နည်း- စသည့်မေးခွန်းများဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အတွက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ဘတ်ဂျက်လွှဲပြောင်းပေး ရေးယာယီအစီအစဉ်တွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။

- ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်၌ ပုံမှန်လုပ်ငန်းစဉ်များ အတွက် အခါအားလျော်စွာပေးသော ငွေလုံးငွေရင်း လွှဲပြောင်းပေးငွေများ နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲဘတ်ဂျက် သို့မဟုတ် စွမ်းဆောင်ရည်အခြေခံ ဘတ်ဂျက် အစိတ်အပိုင်းများကို ထည့်သွင်းပေးရမည်။ ထို အစိတ်အပိုင်းများသည် ဒေသတွင်း စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ပဋိပက္ခ အနေအထားများပေါ် မူတည်ပြီး စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးနှင့် အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံနိုင်စွမ်းတို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ် ပါသည်။
- အကယ်၍ နိုင်ငံရေးအရ လက်ခံနိုင်မည်ဆိုပါက ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျှော့ချရေးရန်ပုံငွေနှင့် မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေနှစ်ခုကို ထပ်တိုးငွေလုံးငွေရင်းထောက်ပံ့ငွေအဖြစ် ပေါင်းစည်းရန်၊ သို့ သော် အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲပေးထားသော ဝန်ဆောင် မှု ကဏ္ဍများနှင့်လည်း ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ရန် လမ်းညွှန် ချက်များထုတ်ပြန်ထားရမည်။
- ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများအကြား တန်းတူညီမျှရေး၊ နစ်နာ ဆုံးရှုံးမှုများကို ကာမိစေရေးနှင့် သဘာဝသယံဇာတ ဝင်ငွေများပေါ် မူတည်ပြီး တွက်ချက်ခွဲဝေမှု စသည်တို့အတွက် ဆောင်ရွက်သည့် အထွေထွေပုံစံပေးငွေများကို ဖန်တီးရန် လိုသည်။

မူဝါဒဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု

ထိုလမ်းကြောင်းသုံးသွယ်ကို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးနှင့် နောက်ဆုံး တွင် ပေါင်းစည်းရေးကိစ္စရပ်သည် ကြီးမားသော မူဝါဒရေးရာ တာဝန်ကြီး တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လက်ရှိ မြန်မာအစိုးရ အတွင်း၌ ထိုလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ပေါ်လစီဌာန သတ်သတ်မှတ်မှတ်မရှိသေးပေ။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် အကျိုးကျေးဇူးများကို လျှင်မြန်စွာဖြင့် တွေ့စေနိုင်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံချက်များနှင့် ဌာနဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်း သစ်များစသည်တို့ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသည် ရေတို

^{၁၀} Niazi, Deconcentration and Decentralization Reforms in Cambodia, 51.
^{၁၁} Bahl and Martinez-Vazquez, Sequencing Fiscal Decentralization, 9.

အကျိုးပေါ် 'Quick Win' ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတော့ မဟုတ်ပေ။ ယင်းတွင် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များချမှတ်ရန်၊ သက်ဆိုင်သူများနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရန်၊ လမ်းညွှန်မူဝါဒများချမှတ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက်ရှင်းလင်းပြီးတသမတ်တည်းဖြစ်သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများလိုအပ်သည်။ နိုင်ငံလုံးအဆင့်တွင် မူဝါဒပေါင်းစပ်ညှိ နှိုင်းမှုကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော စွမ်းဆောင်ရည်ရှိဖို့ အရေးကြီး လိုအပ်နေသည်။ ထိုမူဝါဒပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့အစည်းသည် မူဝါဒ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရန် လိုအပ်ချက်နှင့် ခိုင်မာတိကျသော ဆန်းစစ် သုံးသပ်ချက်များနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲဖော် ထုတ်ဖော်လုပ်ငန်းများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးရန်အကြားတွင် ချိန်ညှိနိုင်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာစီမံခန့်ခွဲမှုအမျိုးအစားအားလုံးနှင့် အကျိုးဝင်သော ကိစ္စရပ်ဖြစ်သဖြင့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ အဓိကကျသည့်အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ရန်လိုအပ်သည်။

နိုင်ငံရေးအရ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးက အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးနယ်ပယ်များမှ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးတို့ကို ဦးဆောင်နေသော၊ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် သယံဇာတ ခွဲဝေရေးစသည့် မဖြေရှင်းရသေးသော ကိစ္စကြီးကျန်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေတွင် နိုင်ငံရေး အဆင့်မြင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုကော်မရှင် သို့မဟုတ် အတွင်းဝန်ရုံးတို့ လိုအပ်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းက ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးလုပ်ငန်းကို ကြည့်ကြပ်ခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်း၊ မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် နည်းပညာ လေ့လာဆန်းစစ်မှုနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းများကို ဟန်ချက် ညီဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို ထမ်းဆောင်ရသည်။ အခြားနိုင်ငံများ မှ သင်ခန်းစာများအရ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် အဖွဲ့ဝင်အကန့်အသတ်ဖြင့် ရှိသော အမြဲတမ်းရုံးတစ်ရုံးဖြစ်ရန်လိုပြီး ဘဏ္ဍာရေး၊ ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနများ၊ ဒေသအစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပညာရေး၊ အရပ် ဘက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ သီးခြား လွတ်လပ်သော အတိုင်ပင်ခံများလည်း ပါဝင်လေ့ရှိသည်။^{၂၀}

ကျယ်ပြန့်သောပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် မူဝါဒလမ်းညွှန်မှုများကိုဆောင်ရွက်မည့် အဆင့်မြင့်အဖွဲ့အစည်းအပြင် လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ဖွဲ့စည်းပေးထားသော ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်အား အထက်အောက် လုပ်ပိုင်ခွင့် အဆင့်ဆင့်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဒေသန္တရ လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုပေးခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက် ဘဏ္ဍာရေး မူဘောင်များကို ချမှတ်ရန်တာဝန်ပေးအပ်သင့်သည်။ ကော်မရှင်ကို အစိုးရအဖွဲ့အတွင်း ဘတ်ဂျက်အပေးအယူ အလျှော့အတင်းလုပ်သည့် အဆင့်သက်သက်မှ ခွဲဝေလွှဲပြောင်းမှုစနစ်အတွက် မူဝါဒအခြေခံများချမှတ်ပေးသည့်အဖွဲ့အဖြစ် ပြောင်းလဲပစ်သင့်သည်ဟု ဆို

သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နည်းပညာဆိုင်ရာ အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ရုံးတွင် အကြီးအကျယ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ လိုအပ်ပြီး၊ ယင်းအတွက် ဥပဒေပြဌာန်းမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို အစိုးရအဖွဲ့ တွင်းနှင့် ပြင်ပတွင်ပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို တစ်ဆင့်ချင်း ရေတိုးဆောင်ရွက်သောနည်းဖြင့် ပိုမို အားကောင်းလာအောင်လုပ်နိုင်ပြီး ရေရှည်ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ အတွက် သဘောတူညီမှုများရရှိလာအောင်လည်း ကြိုးပမ်းနိုင်မည်ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် မူဝါဒရေးရာအင်စတီကျူးရှင်းများသည် ပြဌာန်းစာအုပ်များထဲတွင်ပါသလို အရာရာကို အတိအကျ သတ်မှတ်ပြဌာန်းခြင်းဖြင့် စတင်ရန်မလိုသော်လည်း သင့်လျော်သော ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေး အဖွဲ့အစည်းများကို တည်ထောင်ပြီး တဖြည်းဖြည်းချင်း ဖြစ်ထွန်းလာနေသော ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးကို စီမံနိုင်ရန် အတွက် မူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကိုလည်း ချမှတ်ဆောင်ရွက်ထားနိုင်ဖို့လိုအပ်သည်။

သုံး။ ။ မူဝါဒဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အချက်များ

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုအားဖြည့်ရန်၊ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အားပေးကူညီရန်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်စသည်တို့၏ ကျောရိုးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ယခုဆွေးနွေးချက်စာတမ်းတွင် တစ်ဆင့်ချင်း ဆောင်ရွက်သည့်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးမဟာဗျူဟာကို အကြံပြုထားသည်။ ပို၍ အရေးကြီးသည် မှာ မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် မည်သည့်ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလမ်းကြောင်းကို လိုက်သည်ဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးနောက်ခံအခြေအနေနှင့် ကင်းလွတ်မှု မရှိစေရန်ပင်ဖြစ်သည်။ အောင်မြင်သော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးများတွင် မဟာဗျူဟာများ ကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးဖြစ်စေရန် တွန်းအားပေးသည့် နိုင်ငံရေး တွန်းအားစုများ၊ အင်စတီကျူးရှင်း စမှတ်နှင့် လက်ရှိစနစ်၏စွမ်းဆောင်ရည်စသည်များနှင့် ချိန်ညှိပေးခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှေ့ဆက် ရှောက်လှမ်းရမည့်ခရီးမှာ ရှည်လျားသည်မှန်သော်လည်း လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဝန်းကျင်သည် အခွင့်အလမ်းများစွာရှိနေ သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအောင်မြင်မှု အတွက် မက်လုံးများစွာရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် လက်ရှိအချိန်တွင်ရှိနေသော အရှိန်အဟုန်ကို သက်ဆိုင်သူများ အားလုံးက အသုံးပြုနိုင်ဖို့လိုအပ်သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်ခုတည်းအခြေမကျသောနေရာများအတွက်လည်း

^{၂၀} Steffensen, Fiscal Decentralization and Sector Funding Principles and Practices, 33; Roy Kelly, unpublished presentation, Duke University (August 2008).

သတိကြီးစွာထား၍ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးတွင် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေ သော လမ်းကြောင်းသုံးသွယ်တွင်ရှိနေသော မူဝါဒချမှတ်သူများ အနေနှင့် အောက်ပါကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် - လက်ရှိ ဘဏ္ဍာရေးအင်စတီကျူးရှင်းများကိုပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေလိုပါ က အစိုးရအဖွဲ့အဆင့်ဆင့်အတွင်း ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုစနစ်တစ်ခု လုံး၏ မူဝါဒဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များကို ရှင်းလင်းပြတ်သား အောင် အရင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်တွင် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများက အခြေခံကျသော ပြဿနာရပ်များ၏ အခြေများအပေါ်တွင် များစွာလွှမ်းမိုးမှုရှိမည်ဖြစ်သည်။ မဖြေရှင်းရ သေးသော အမေးပုစ္ဆာများမှာ- ဘတ်ဂျက်၏ အချို့ဘဝက်ကို အဘယ့် ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ခွဲဝေ ပေးသင့် သနည်း၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများအကြားတွင် ထိုဘတ်ဂျက်ကို မည်သို့ ခွဲဝေပေးသင့်သနည်းဟူသော မေးခွန်းများဖြစ်သည်။ ထိုအမေးပုစ္ဆာ များနှင့် အခြေများကို လက်ရှိ နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်း ပေါ်တွင် အခြေခံ၍သာ စဉ်းစားသုံးသပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ အစိုးရသစ်ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများစသည်တို့ကို သုံးသပ်ရာတွင် လည်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ဖြေရှင်းရမည့်ကိစ္စရပ်အများအပြားသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် ပဋိပက္ခနောက်ခံပေါ်တွင် အခြေ တည်နေသဖြင့် လုပ်ငန်းစဉ်များအတွင်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ၊ တိုင်းရင်းသား ပါတီများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ စသည်တို့ အားလုံးပါဝင်စေရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေလမ်းညွှန် - ၂ ပါ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော လုပ်ငန်းရပ်များမှာ ကျဉ်းမြောင်းသော ကြောင့်သက်ဆိုင်သူများအားလုံးပါဝင်သောပြန်လည်သုံးသပ်မှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု အပူတပြင်း လိုအပ်နေခြင်း - အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုစွမ်း ရည်မှာ အပူတပြင်းလိုအပ်လျက်ရှိပြီး ယခင်က ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက် ခဲ့ဖူး ခြင်းမရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်စိန်ခေါ်မှုမှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချ ထားသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များအချင်းချင်း နိုင်ငံရေးအရနှင့် လုပ်ငန်း သဘောအရ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရေးပင်ဖြစ်သည်။ ယခုစာတမ်း၏ အရေးအကြီးဆုံးအကြံပြုချက်မှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးကို မည် သို့ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟူသော သီးခြား အကြံ ပြုချက်မဟုတ်ဘဲ တစ်ဆင့်ချင်းတိုးတက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဘဏ္ဍာရေး ကဏ္ဍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရေးဖြစ်စဉ်ကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်မည့် ပေါင်း စပ်ညှိနှိုင်းရေးအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲ သတ်မှတ် ဖော် ဆောင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်ထွန်းလာရေးသာဖြစ်သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို တစ်ဆင့်ခြင်း အားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်

နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းရှိနေသည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ရေရှည် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ သတ်မှတ်ဖော်ဆောင်နိုင်ရေး အတွက် လည်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း - တစ်ဆင့်ချင်းဆောင်ရွက်သည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် သက်ဆိုင်ရာ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးများကို ဆောင်ရွက်နေရင်းက လိုအပ်သောစွမ်းဆောင် ရည်ကို တပြိုင်နက်တည်းတည်ဆောက်သွားရန်အတွက် အချိန်အား ဖြင့် လုံလောက်သည်။ ထိုသို့အချိန်လုံလောက်စွာရမယ့် ယုံကြည်မှု ဆိုင်ရာနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်များကို ကျော်လွှားသွား နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းပေးမှုစနစ်ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား စတင်ကျင့်သုံးစေပါက ကုန်ကျ စရိတ်များထိရောက်စေရန်နှင့် အရင်းအမြစ်များကို မျှတစွာခွဲဝေစေနိုင် ရန်အတွက် အစီအစဉ်ရေးဆွဲရေးနှင့် ဒီဇိုင်းထုတ်ရေးနည်းစနစ်များကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်မှ ကူညီပြီးမိတ်ဆက်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အလား တူပင် ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်အားလည်း ၎င်း၏ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်သစ် များကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် နည်းပညာအထောက် အပံ့များပေးရန် လိုသည်။ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်တွင် ဒုတိယနှင့် တတိယလမ်းကြောင်းများ ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ခွင့် ပိုများလာ ခြင်းကြောင့် ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များအတွက် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေး ခြင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များအတွက် နောက်ထပ်ကူညီပံ့ပိုးမှုများ လိုအပ်လာမည်မှာ ဧကန်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ် သက်သည့် အစိုးရလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ရှိမနေသော ဒေသများတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို သတိကြီးစွာနှင့် ဒေသ အခြေအနေကို နားလည်မှုရှိစွာဖြင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့လိုအပ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မြှင့်တင်ခြင်း - ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ပုံသေနည်းစည်းမျဉ်းကိုအခြေခံသော အစိုးရ အဖွဲ့ စနစ်များအတွင်းရှိ ဘဏ္ဍာရေးအင်စတီကျူးရှင်းများ စတင်ပေါ် ထွန်းလာခြင်းမှသည် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ပိုင်ခွင့်၊ ဗဟို နှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများကြား ပိုမိုရှင်းလင်းပြတ်သားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေသတ်မှတ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်အထိ အဆင့်များ စွာကို ကျော်ဖြတ်ရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးတွင် ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင် ပိုင်ခွင့်မြှင့်မားရေး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မှာ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးအဆင့် အခွန်မူဝါဒများနှင့် အခွန်ကောက်ခံမှုစီမံခန့်ခွဲရေးတို့ ကို အားကောင်းလာအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် နေမျှဝေခြင်းကို ပီပြင်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းစသည့်လုပ်ငန်းရပ်များဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ဘဏ္ဍာငွေစီးဝင်မှုများ - ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ နိုင်ငံတကာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများနှင့် ချေးငွေများ စသည်တို့သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ စီးဝင်သော ရန်ပုံငွေလမ်းကြောင်း တွင် အဓိကကျသောနေရာတွင် ရှိနေသည်။ မူဝါဒများ အနေနှင့် လည်း အဆိုပါ ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်များကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးများကလက်လှမ်းမီစေရန်ဆောင်ရွက်ပေးဖို့လိုသလို ထိန်းကျောင်း ကွပ်ကဲရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။

လေး။ ။ အဓိကမေးခွန်းပုစ္ဆာများနှင့် ဆက်လက်လေ့လာဖတ်ရှုရန်

ဆွေးနွေးရမည့် အမေးပုစ္ဆာများ

- ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည့်ပုံစံကို ဒီဇိုင်းဆင်ရာတွင် မည်သည့်လုပ်ငန်းရပ်များကို မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးရန်လိုသနည်း၊ မည်သည့် မူဝါဒဆိုင်ရာနှင့် တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ ပန်းတိုင်များကို ထည့်သွင်း သတ်မှတ်သင့်သနည်း။
- ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုပိုမိုလျော့ချထားသော စနစ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးတို့ကဲ့သို့သော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများအား မည်သူက ပေးရန်တာဝန်ရှိသည်ကို အငြင်းအခုံဖြစ်နေဆဲဒေသများတွင် ၎င်းတို့ကို မည်သို့ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးမည်နည်း၊ ကဏ္ဍအလိုက် ဘတ်ဂျက်များကို အောက်ခြေသို့ အဆင့်ဆင့်လွှဲပြောင်းပေးရာတွင် ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး ကွဲပြားခြားနားမှုများ ကို လေးစားမှု မထိခိုက်စေရန် မည်သို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရမည်နည်း။
- ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် သင့်လျော်သော ရန်ပုံငွေခွဲဝေမှုစနစ်တစ်ခုကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် ယင်းဒေသများရှိ အခွန်ဘဏ္ဍာ ရှာဖွေမှုကို မက်လုံးပေးမြှင့်တင်နိုင်ရန် မည်သည့်တို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်နည်း၊ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်း ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်ကို ကျော်လွန်ခြင်းမရှိအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်နည်း၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ထိန်းချုပ်ထားသောဒေသများတွင် မည်သည့် အထူးစဉ်းစားစရာများ ရှိသနည်း။
- ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပြည်သူများပိုမိုပါဝင်မှုနှင့် ဒေသအစိုးရများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးအတွက် မည်သည့် နောက်ခံအခြေ အနေများကို ဆက်ထိန်းထားရန်လိုသနည်း၊ မည်သည့်စနစ်များရှိဖို့လိုသနည်း။
- ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်နေဆဲ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ နောက်ခံတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး လုပ်ငန်း စဉ်ကို စီမံရန်အတွက် အဆင့်မြင့် နိုင်ငံရေးအဆင့်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အမှန်တကယ်လိုအပ်ပါသလား၊ လိုသည်ဆိုပါက ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ အခန်းကဏ္ဍ မည်သို့ရှိမည်နည်း၊ မည်သူတို့ ပူးပေါင်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းကြမည်နည်း။
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ ထောက်ပံ့ငွေများနှင့် ချေးငွေများအပါအဝင် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ဘဏ္ဍာငွေစီးဝင်လာသည့်ကိစ္စကို စီမံထိန်းချုပ်မည့် မူဝါဒတစ်ခုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးပြီးခြင်း ရှိ/မရှိ၊ ထိုရန်ပုံငွေများသုံးစွဲမှုကို ထိန်းချုပ်စီမံနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများရှိသည့် ဒေသများအတွက် အထူးစဉ်းစားစရာများ ရှိ/မရှိ။

ဆက်လက်လေ့လာဖတ်ရှုရန်

The Asian Development Bank. Fiscal Management in Myanmar. Asian Development Bank Publications, June 2015

Bahl, Roy W., and Jorge Martinez-Vazquez. Sequencing Fiscal Decentralization. World Bank Publications, 2006.

Kimchoeun, P. Fiscal Decentralisation in Cambodia: A Review of Progress and Challenges. CDRI Working Paper Series 50. Phnom Penh: CDRI, 2011.

Nixon, H., C. Joelene, K. Chit Saw, T. Lynn, and M. Arnold. State and Region Governments in Myanmar. Yangon: The Asia Foundation/MDRI-CESD, 2013.

Oxfam. Deepening Democracy in Myanmar: what role for public financial management in deepening democracy and promoting legitimate governance? Oxfam discussion paper, 2015.

Robertson, B, C. Joelene, L. Dunn. Local Development Funds in Myanmar: an initial review. Yangon: The Asia Foundation/MDRI- CESD, 2015.

Smoke, Paul. Fiscal Federalism in Developing Countries: A Review of Current Concepts and Practices. New York: United Nations Research Institute for Social Development, 2001.

World Bank. The Republic of the Union of Myanmar: PFM Performance Report, 2013. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/05/17718311/republic-union-myanmar-public-financial-management-performance-report-vol-2-2-full-report>

World Bank, PEFA. Republic of the Union of Myanmar: Modernization of the Public Finance Management Project, 2014. See: <http://www.worldbank.org/projects/P144952?lang=en>.

The Asia Foundation

Improving Lives, Expanding Opportunities

No.17, Thu Khi Tar Street
Pyi Thar Yar Residence Lane 1
15 Ward, Bauk Htaw, Yankin Township
Yangon, Myanmar